

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn này do chính tôi nghiên cứu và thực hiện. Các số liệu và thông tin sử dụng trong luận văn này đều có nguồn gốc trung thực và được phép công bố.

Thành phố Hồ Chí Minh – năm 2008

Phạm Thị Tuyết Vân

MỤC LỤC

CHƯƠNG I LÝ LUẬN VỀ HOẠT ĐỘNG SÁP NHẬP, MUA LẠI VÀ NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI

.....	4
1.1 LÝ LUẬN VỀ SÁP NHẬP, MUA LẠI (M&A).....	4
1.1.1 Khái niệm sáp nhập và mua lại.....	4
1.1.2 Các hình thức sáp nhập, mua lại	6
1.1.2.1 Dựa trên mức độ liên hệ giữa hai tổ chức	6
1.1.2.2 Dựa trên phạm vi lãnh thổ	8
1.1.2.3 Dựa trên chiến lược mua lại công ty	8
1.1.2.4 Dựa trên phương pháp tiến hành tài trợ (bằng nợ hoặc vốn tự có).....	9
1.1.2.5 Các cách phân loại khác	9
1.1.3 Động cơ thực hiện sáp nhập và thu tóm	10
1.1.3.1 Hợp lực thay cạnh tranh.....	10
1.1.3.2 Nâng cao hiệu quả	11
1.1.3.3 Tham vọng bành trướng tổ chức và tập trung quyền lực thị trường....	11
1.1.3.4 Giảm chi phí gia nhập thị trường	12
1.1.3.5 Chiến lược đa dạng hóa và dịch chuyển trong chuỗi giá trị.....	12
1.1.4 Các phương thức thực hiện sáp nhập và mua lại	12
1.1.4.1 Chào thầu (tender offer).....	13
1.1.4.2 Lôi kéo các cổ đông bất mãn (Proxy fights).....	13
1.1.4.3 Thương lượng tự nguyện (friendly mergers).....	13
1.1.4.4 Thu gom cổ phiếu trên thị trường chứng khoán	14
1.1.4.5 Mua lại tài sản công ty gần giống phương thức chào thầu.....	14

1.1.5 Những bài học kinh nghiệm rút ra từ những thành công và thất bại trong hoạt động sáp nhập, mua lại	14
1.2 LÝ LUẬN VỀ NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI.....	18
1.2.1 Năng lực cạnh tranh và các nhân tố tác động đến năng lực cạnh tranh của các ngân hàng thương mại	18
1.2.2 Đánh giá năng lực cạnh tranh của các Ngân hàng thương mại Việt Nam trong giai đoạn hiện nay	20
1.2.3 Sự cần thiết của hoạt động M&A để nâng cao năng lực cạnh tranh của các ngân hàng thương mại Việt Nam.....	25
KẾT LUẬN CHƯƠNG I.....	27
CHƯƠNG 2 THỰC TIỄN HOẠT ĐỘNG SÁP NHẬP VÀ MUA LẠI NGÂN HÀNG TRÊN THẾ GIỚI VÀ VIỆT NAM.....	28
2.1 SÁP NHẬP VÀ MUA LẠI NGÂN HÀNG TRÊN THẾ GIỚI	28
2.1.1 Làn sóng sáp nhập và mua lại ở Mỹ.....	28
2.1.2 Tại Châu Âu	31
2.1.3 Tại Châu Á.....	33
2.2 SÁP NHẬP VÀ MUA LẠI NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI Ở VIỆT NAM.....	38
2.2.1 Quan điểm của Nhà nước về hoạt động M&A trong lĩnh vực ngân hàng	38
2.2.2 Hành lang pháp lý tạo điều kiện cho các ngân hàng tiến hành sáp nhập, hợp nhất, mua lại.....	39
2.2.2.1 Các Luật điều chỉnh chung cho hoạt động M&A	39
2.2.2.2 Các văn bản quy định hoạt động M&A trong lĩnh vực ngân hàng.....	40
2.2.3 Thực tiễn diễn ra hoạt động M&A ngân hàng thương mại ở Việt Nam.....	41

2.2.3.1 Những giao dịch sáp nhập, mua lại trong lĩnh vực ngân hàng	42
2.2.3.2 Các giao dịch là tiền đề cho hoạt động M&A ngân hàng	45
2.2.4 Đánh giá tình hình hoạt động M&A trong ngành ngân hàng tại Việt Nam	51
2.2.5 Những thành tựu đạt được từ hoạt động M&A ngân hàng Việt Nam	52
2.2.6 Những mặt hạn chế.....	53
KẾT LUẬN CHƯƠNG II	54
CHƯƠNG III GIẢI PHÁP NÂNG CAO NĂNG LỰC CẠNH TRANH CỦA CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG M&A	55
3.1 DỰ ĐOÁN XU HƯỚNG CỦA HOẠT ĐỘNG M&A TRONG LĨNH VỰC NGÂN HÀNG TRONG THỜI GIAN TỚI	55
3.1.1 Những nhân tố góp phần thúc đẩy hoạt động sáp nhập và mua lại ngân hàng thương mại Việt Nam trong thời gian tới.	55
3.1.2 Các hình thức sáp nhập và mua lại ngân hàng thương mại Việt Nam trong thời gian tới.....	57
3.1.2.1 Các ngân hàng nhỏ sẽ “bắt tay” với các ngân hàng nhỏ	57
3.1.2.2 Ngân hàng lớn sáp nhập và mua lại ngân hàng nhỏ.....	59
3.1.2.3 Các ngân hàng cùng quy mô (lớn, trung bình) và cùng chiến lược phát triển sáp nhập với nhau.....	60
3.1.2.4 Sáp nhập xuyên biên giới giữa các tổ chức tài chính nước ngoài với các ngân hàng trong nước.....	62
3.1.2.5 Sáp nhập ngân hàng để thành lập tập đoàn tài chính ngân hàng	65
3.2 GIẢI PHÁP HỖ TRỢ.....	67
3.2.1 Định hướng nâng cao năng lực cạnh tranh của các ngân hàng thương mại thông qua hoạt động sáp nhập và mua lại.	67
3.2.2 Hoàn thiện hành lang pháp lý cho hoạt động M&A ngân hàng	68

3.2.2.1 Cơ chế chính sách quản lý chung.....	68
3.2.2.2 Cơ chế chính sách dùng riêng cho hoạt động M&A ngân hàng.....	70
3.2.3 Một số đề xuất cho Ngân hàng thương mại khi tiến hành hoạt động M&A.....	71
3.2.3.1 Vấn đề lựa chọn đối tác	71
3.2.3.2 Vấn đề định giá và lựa chọn phương pháp định giá	73
3.2.3.3. Vấn đề thương hiệu	76
3.2.3.4. Vấn đề văn hóa và con người trong hoạt động M&A.....	78
3.2.3.5 Vấn đề về sự hiểu biết và tâm lý của Nhà quản trị ngân hàng	79
KẾT LUẬN CHƯƠNG III.....	80
KẾT LUẬN.....	81

Tài liệu tham khảo

Phụ lục 1 : Một số mô hình định giá doanh nghiệp.

Phụ lục 2: Tóm tắt tình hình hoạt động của các ngân hàng thương mại

Phụ lục 3 : Động cơ thực sự đằng sau hoạt động M&A (Sơ đồ hình xương cá).

Phụ lục 4 : Một số chiến lược phòng vệ trước ý đồ mua lại không thân thiện.

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

M&A: Sáp nhập và mua lại.

NH: Ngân hàng.

NHTM: Ngân hàng thương mại.

NHTMCP: Ngân hàng thương mại cổ phần.

NHNN: Ngân hàng Nhà nước.

R&D: Nghiên cứu và phát triển.

TMCP: Thương mại cổ phần.

TDND: Tín dụng nhân dân.

UBCK: Ủy ban chứng khoán

WTO: Tổ chức thương mại thế giới.

BIDV: Ngân hàng Đầu tư và Phát Triển Việt Nam.

Vietinbank: Ngân hàng Công thương Việt Nam.

Vietcombank: Ngân hàng Ngoại thương Việt Nam.

NHNN & PTNT: Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn .

PVFC: Công ty Tài Chính Dầu Khí

WB: Ngân hàng thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1 So sánh quy mô ngân hàng trong nước với các ngân hàng trong khu vực.

Bảng 2.1 Các giao dịch M&A ngân hàng trong những năm gần đây.

Bảng 2.2 Các hoạt động mua bán cổ phần cho đối tác nước ngoài.

Bảng 2.3 Hoạt động nắm giữ cổ phần chéo giữa các ngân hàng trong nước.

Bảng 3.1 Các chỉ tiêu so sánh quy mô của các ngân hàng nhỏ so với quy mô của toàn ngành.

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 1.1: Nhân tố ảnh hưởng đến năng lực cạnh tranh của các Ngân hàng thương mại.

Hình 1.2: So sánh tỷ lệ tín dụng/GDP và huy động/GDP năm 2006.

Hình 1.3: Tỷ lệ tiền mặt/ Tổng PTTT (M2) và so sánh trong khu vực.

Hình 2.1: Tình hình sáp nhập và mua lại để hình thành các ngân hàng khổng lồ tại Mỹ từ năm 1997-2001.

Hình 2.2: Tình hình sáp nhập và mua lại diễn ra ở các nước Châu Á trong thời kỳ khủng hoảng tài chính- tiền tệ.

Hình 3.1 Đồ thị động cơ hoạt động sáp nhập của các ngân hàng Việt Nam trong thời gian tới.

Hình 3.2: Sở hữu cổ phiếu chéo giữa các ngân hàng thương mại và các tổ chức tài chính.

Hình 3.3: Mô hình tập đoàn tài chính ngân hàng.

Hình 3.4: Mô hình 6C đánh giá ngân hàng mục tiêu

LỜI MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Hoạt động M&A được bắt đầu vào cuối thế kỷ 19, đầu thế kỷ 20. Tuy nhiên, phát triển mạnh mẽ nhất là vào những năm 90 của thế kỷ 20 và đầu thế kỷ 21. Đi đầu trong hoạt động này có thể nói đến là khu vực tài chính ngân hàng ở Mỹ, sau đó là Châu Âu, Châu Mỹ la tinh và Châu Á với những con số ấn tượng. Trong đó, Thụy Điển đã giảm số lượng ngân hàng khoảng 75%, Thụy Sĩ chỉ còn 2 ngân hàng UBS và Credit Suisse, Hà Lan với 3 ngân hàng, Australia với 4 ngân hàng, Malaysia giảm từ 54 ngân hàng thành 10 tập đoàn tài chính ngân hàng, Thái Lan giảm từ 70 ngân hàng xuống còn 15 ngân hàng... . Những cuộc đại sáp nhập ngân hàng diễn ra trong bối cảnh kinh tế khác nhau theo từng đặc điểm riêng của từng khu vực. Nhưng tựu chung lại mục đích cuối cùng là cải tổ lại hệ thống các ngân hàng, tăng cường tính cạnh tranh và khai thác các lợi thế kinh tế. Chính vì thế, tính đến thời điểm hiện nay, quy mô các tổ chức ngân hàng đã thay đổi đáng kể từ phương tây sang phương đông. Các tập đoàn tài chính ngân hàng khổng lồ được thành lập càng nhiều hơn và quy mô về mặt tài chính và mạng lưới hoạt động các tập đoàn này ngày một lớn hơn.

Đối với ngành tài chính ngân hàng Việt Nam, vốn dĩ đã có nhiều yếu kém hơn so với các nước trong khu vực, đặc biệt trong giai đoạn hiện nay, các Ngân hàng thương mại đang phải đối mặt với nhiều khó khăn và thử thách mới. Trong khi cả nền kinh tế đang phải chịu áp lực với tình trạng lạm phát hai con số, thì ngân hàng là ngành phải gánh chịu những ảnh hưởng đầu tiên. Để kiềm chế lạm phát, biện pháp được Ngân hàng Nhà nước sử dụng là thắt chặt tín dụng. Điều này, đang làm ảnh hưởng trực tiếp đến hoạt động kinh doanh của các ngân hàng thương mại. Trong khi đó, áp lực từ cạnh tranh với các ngân hàng nước ngoài do việc thực hiện lộ trình tự do hóa tài chính ngày càng tới gần, Việt Nam tiếp tục thực thi các cam kết trong Hiệp định thương mại Việt – Mỹ, bắt đầu thực hiện hiệp định chung về thương mại dịch vụ (GATs) của WTO theo hướng thực hiện các hiệp định song phương đã ký kết với các nước thành viên WTO, đồng thời bắt đầu thực hiện các

yêu cầu, các cam kết trong Hiệp định khung về thương mại dịch vụ (AFAS) của ASEAN . Đứng trước tình hình đó, ngân hàng Việt Nam muốn tồn tại và cạnh tranh với các tổ chức tài chính nước ngoài chỉ có phương pháp hiệu quả duy nhất là sáp nhập và mua lại các ngân hàng nhỏ để tạo thành các ngân hàng lớn hoạt động hiệu quả và tăng năng lực cạnh tranh. Hoạt động sáp nhập và mua lại ngân hàng là khuynh hướng toàn cầu, một nhân tố quan trọng trong việc hoàn thiện các ngân hàng địa phương và Việt Nam không thể loại trừ trong làn sóng ấy. Ý thức được tính bức thiết của vấn đề, tôi chọn đề tài: *“Giải pháp nâng cao năng lực cạnh tranh của các ngân hàng Việt Nam thông qua hoạt động sáp nhập và mua lại”* làm luận văn tốt nghiệp cao học.

2. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu đề tài là trên cơ sở phân tích, nghiên cứu về thị trường sáp nhập, mua lại ngân hàng trên thế giới và đồng thời đánh giá thực tiễn của thị trường này đang diễn ra ở Việt Nam để chứng minh rằng hoạt động sáp nhập và mua lại là cần thiết nhằm nâng cao năng lực cạnh tranh của hệ thống ngân hàng thương mại trong thời kỳ hội nhập và đưa ra một số gợi ý để thúc đẩy quá trình này.

3. Phạm vi và đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận văn là các ngân hàng thương mại Việt Nam và các tổ chức tài chính có liên quan. Thông qua thực tiễn diễn ra hoạt động sáp nhập, mua lại của các nước trên thế giới để dự báo các hình thức sáp nhập, mua lại mà hệ thống ngân hàng Việt Nam sẽ đi qua. Luận văn cũng đề cập đến các chính sách quản lý vĩ mô có liên quan để thấy được vai trò của Nhà nước trong việc định hướng các ngân hàng thương mại nâng cao năng lực cạnh tranh thông qua hoạt động này.

4. Phương pháp nghiên cứu

Luận văn được nghiên cứu dựa trên phương pháp thống kê, điều tra thăm dò, phân tích, so sánh, tổng hợp, dự báo, kết hợp với nền tảng lý luận từ kiến thức kinh tế học, tài chính – ngân hàng....

5. Nội dung

Nội dung của luận văn gồm ba phần chính:

Chương I: Lý luận về hoạt động sáp nhập, mua lại và năng lực cạnh tranh của các ngân hàng thương mại.

Chương II: Thực tiễn hoạt động sáp nhập và mua lại ngân hàng trên thế giới và Việt Nam.

Chương III: Giải pháp nâng cao năng lực cạnh tranh của các ngân hàng thương mại Việt Nam thông qua hoạt động sáp nhập và mua lại.